

KOMPASS

Begeleidingsprogramma voor studenten met ASS
Studie- en beroepskeuzebegeleiding

WIM TOPS, DIETER BAEYENS, INGE SCHIETECATTE, ASTRID GEUDENS & ILSE NOENS

©2013

Auteurs Wim Tops, Dieter Baeyens, Inge Schietecatte, Astrid Geudens & Ilse Noens in samenwerking met Eva Hermans, Annemiek Kamerman, Laura Rasenberg, Ellen Thissen, Eeke van de Ven, Anne Verbeek

Vormgeving Severien Van Dam

Deze uitgave werd gerealiseerd met steun van het Fonds ICT for ASD onder de vlag van de Koning Boudewijnstichting.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, op elektronische of welke andere wijze ook, zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van Code.

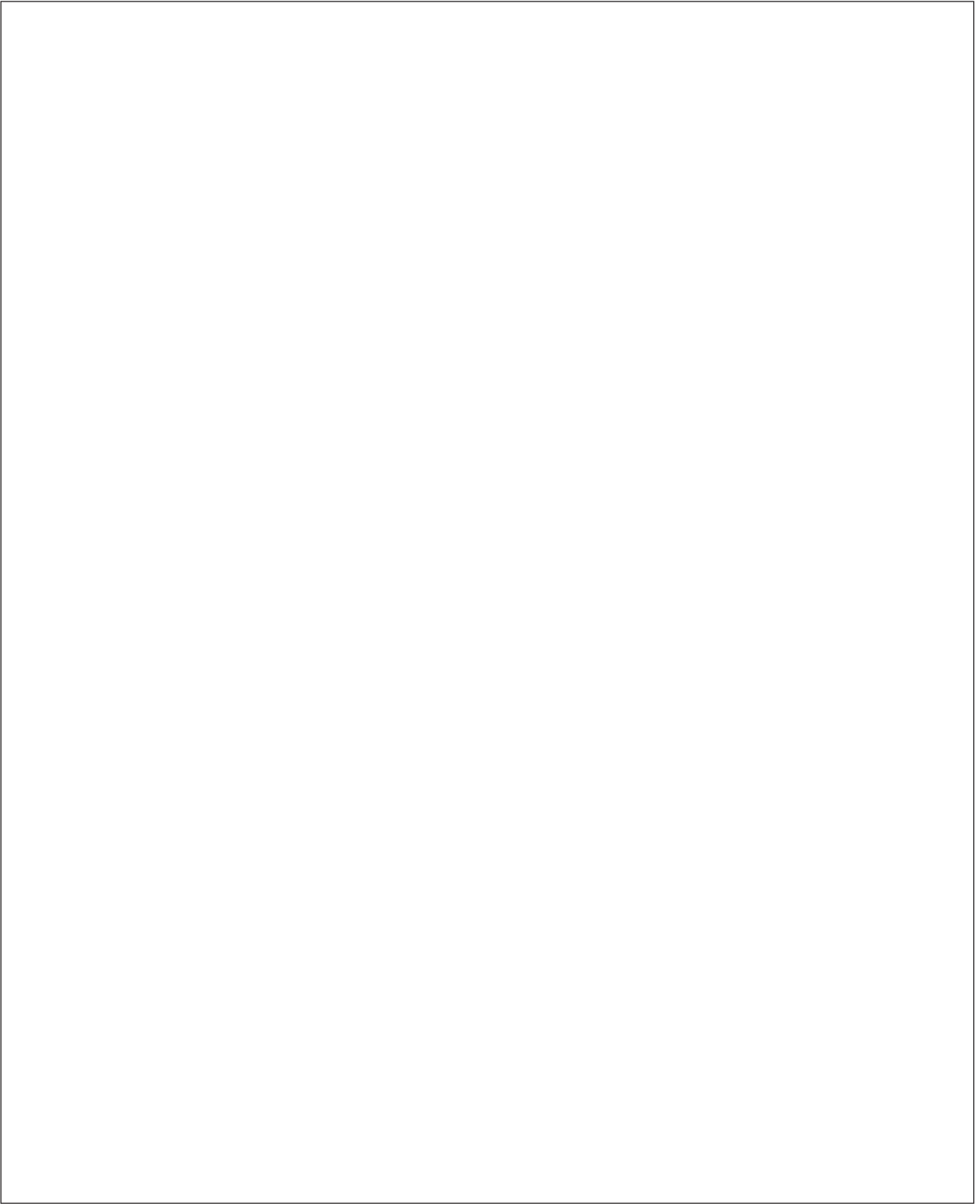

KOMPASS

Begeleidingsprogramma voor studenten met ASS
Studie- en beroepskeuzebegeleiding

WIM TOPS, DIETER BAEYENS, INGE SCHIETECATTE, ASTRID GEUDENS & ILSE NOENS
IN SAMENWERKING MET EVA HERMANS, ANNEMIEK KAMERMAN, LAURA RASENBERG,
ELLEN THISSEN, EEKE VAN DE VEN, ANNE VERBEEK

1. WIE BEN IK? ¹⁵

2. BEROEP ²⁴

3. STUDIEKEUZE ³⁴

4. KEUZE GEMAAKT? ⁵⁶

OVER MIJ

JUST ME, MYSELF AND I

Datum en plaats van invullen: .....

Voornaam: .....

Achternaam: .....

Geboortedatum: .....

Adres: .....

Een van de mooiste plekken waar ik ben geweest: .....

Mijn favoriete...

...boek: .....

...tv-programma: .....

...muziek: .....

...film: .....

...gerecht: .....

Hier word ik gelukkig van: .....

Deze dingen neem ik mee naar een onbewoond eiland: .....

Deze persoon zou ik willen zijn voor één dag: .....

Was het gemakkelijk om deze vragen te beantwoorden? Je vraagt je waarschijnlijk af wat dit met je studie- of beroepskeuze te maken heeft. Op het eerste gezicht niet zoveel. Het toont wel aan dat het niet gemakkelijk is om keuzes te maken, zelfs niet voor eenvoudige dingen zoals je lievelingseten of favoriete film. Laat staan voor iets belangrijks als een studie- of beroepskeuze. Deze keuze kan immers bepalend zijn voor je verdere toekomst.

Hoewel je studie- of beroepskeuze een erg persoonlijke keuze is, sta je er niet alleen voor. Laat je omringen door mensen die je goed kennen en vraag raad. Ook dit boekje wil een steun voor je zijn tijdens je keuzeprocess. Het is belangrijk voldoende rekening te houden met je interesses, je sterktes en je zwaktes. Dit boekje helpt je om meer inzicht te krijgen in jezelf.

Een studie- of beroepskeuze maak je niet van vandaag op morgen. Het vraagt tijd. Stel daarom je keuze niet uit tot het laatste moment. In dit boekje stellen we een concreet tijdspad voor met de verschillende stappen die je best doorloopt voor je studiekeuze.

Verder geven we je in dit boekje een hoop oefeningen. Zo ga je actief aan de slag. Het blijft dus niet alleen bij denken, je moet ook dóén!

WAAROM MAKEN WE EEN BOEKJE VOOR JONGVOLWASSENEN MET ASS?

Een studie- of beroepskeuze maken is voor iedereen een moeilijke klus. Uit onderzoek weten we dat studenten met een autismespectrumstoornis of ASS het toch vaak moeilijker hebben met kiezen. Kiezen gaat beter als je goed geïnformeerd bent.

Om een goede keuze te maken is het belangrijk dat je rekening houdt met drie kernvragen: Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Niet eenvoudig om daarop te antwoorden. Als student met ASS ervaar je hier mogelijk nog wat meer moeite mee. ASS maakt ook deel uit van wie je bent. We gaan dieper in op de extra uitdagingen die je als student met ASS tegenkomt bij het maken van een studie- of beroepskeuze.

JE STAAT ER NIET ALLEEN VOOR

Een studiekeuze is in de eerste plaats jouw keuze. Toch is het goed om te praten met mensen die je goed kennen. Zij kunnen je helpen om meer inzicht te krijgen in jezelf. Zo kom je tot een betere inschatting van je sterktes en je zwaktes. Ze kunnen je helpen als je twijfelt. Maar uiteindelijk zal je zelf moeten kiezen.

Je familie en vrienden

Zij kennen je door en door. Ze hebben misschien een idee welke studierichting of welk beroep bij jou zou passen. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat ze dit opdringen, maar door er met hen over te praten kom je wellicht makkelijker tot een goede keuze.

Je school, leerkrachten en het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB)

Je leerkrachten hebben vaak een duidelijk beeld van jou en van je mogelijkheden. Daarom zijn zij een goede partij om je te begeleiden bij je studiekeuze. Ook mensen van het CLB beschikken over de nodige kennis en ervaring om je met raad en daad bij te staan bij je studiekeuze.

SID-ins

Elk jaar organiseren de CLB's en het Agentschap voor Onderwijscommunicatie Studietoelatingen (SID-ins) in alle Vlaamse provincies. Studenten maken er kennis met een brede waaier aan studie- en beroepskeuzemogelijkheden. Je komt er te weten welke opleiding de beste voorbereiding biedt op een bepaald beroep, en in welke beroepssectoren je terecht kan met een bepaald diploma. Meer informatie over dit initiatief kan je vinden op www.ond.vlaanderen.be/sidin.

Het internet

Je vindt ook heel wat informatie op het net. Alle hogescholen en universiteiten hebben immers een website met uitleg over de verschillende opleidingen die ze aanbieden. Voor een overzicht kan je terecht op www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/nuttigeAdressen. Bovendien zijn er heel goede websites met vragenlijsten die je kunnen helpen bij het bepalen van je interesses, je talenten en je verwachtingen. Je vindt hierover meer in dit boekje.

Je persoonlijke coach

Je gaat op zoek naar een persoonlijke coach die je kan helpen bij je studiekeuze. Het gaat om een persoon die je vertrouwt en met wie je vlot communiceert (mondeling of via mail). Hij of zij zal samen met jou dit boekje doorlopen. Die persoon krijgt een belangrijke rol in je beroeps- of studiekeuzeproces. Je kiest hem of haar dan ook best met zorg uit. Laten we daarom doen alsof het een job is waarvoor jij als werkgever de meest geschikte kandidaat moet vinden.

VACATURE PERSOONLIJKE COACH

FUNCTIE

Als vertrouwenspersoon van een student met ASS sta je vooral in voor:

- Het beantwoorden van vragen over studiekeuze
- Het vergroten van het zelfinzicht van de student
- Het bewaken van het tijdsfad
- Het geven van feedback bij de oefeningen
- Het voorbereiden van schoolbezoeken
- Het voorspelbaar maken van het onvoorspelbare

PROFIEL

- Je hebt ervaring met het maken van een studiekeuze
- Je hebt mensenkennis en enige kennis van ASS
- Je hebt een luisterend oor en je bent geduldig
- Je kan complexe situaties eenvoudig en concreet voorstellen
- Je bent bereid regelmatig met de student te overleggen

AANBOD

- Een contract van bepaalde duur
- Een functie met veel verantwoordelijkheid
- Een unieke ervaring
- Veel waardering en dankbaarheid

Ken je mensen die in aanmerking komen voor deze vacature? Neem, als het kan, iemand anders dan je ouders, broer of zus. Zij zijn sowieso al betrokken bij je studiekeuze. Misschien neem je beter iemand die iets verder van je af staat en iemand die ouder is dan jij. Bijvoorbeeld een leerkracht met wie je het goed kan vinden, je GOn-begeleider, iemand van het CLB?

Noteer de namen van jouw topkandidaten hier:

Heb je er al over nagedacht hoe je deze persoon gaat contacteren? Spreek je hem of haar persoonlijk aan of stuur je liever een mailtje? Hieronder geven we een voorbeeld van wat je zou kunnen zeggen of schrijven:

Beste ...

Ik ben onlangs gestart met mijn studiekeuze. Dat is toch best lastig. Zoals je misschien al weet heb ik een autismespectrumstoornis (ook wel ASS genaamd). Ik vind het moeilijk om keuzes te maken. Daarom ben ik op zoek naar iemand die me hierbij wil begeleiden.

Ik heb een boekje over studiekeuzebegeleiding voor studenten met ASS. Daarin staan allerlei opdrachten en oefeningen. Ik wil me hierbij laten begeleiden door iemand. Daarvoor dacht ik aan jou.

Zou jij mijn persoonlijke coach willen worden? Misschien kunnen we een keer afspreken zodat ik je kan laten zien wat dit allemaal inhoudt. Wanneer past dit voor jou?

Groeten

...

Zodra je een concrete afspraak gemaakt hebt met je coach kunnen jullie samen dit boekje doorbladeren. Laat hem/haar ook de vacature zien en vraag of hij/zij dit voor jou wil doen.

Wat was het antwoord? **JA / NEE**

Indien nee, dan stuur je het mailtje naar een andere persoon die je graag als coach zou hebben.

De persoonlijke coach krijgt een belangrijke taak in het studie- en beroepskeuzeproces. Telkens er een bijdrage van hem of haar verwacht wordt in dit boekje, wordt dit met dit icoon weergegeven.

Tijdspad

Een goede planning is heel belangrijk bij je studiekeuze. Neem voldoende tijd om je te informeren en om alles te laten bezinken. Op die manier blijf je gemotiveerd en weet je wat je nog te wachten staat. Hieronder geven we een overzicht van de belangrijkste stappen in je studiekeuzeproces. Schrijf een realistische timing naast de verschillende onderdelen. Bespreek ze vervolgens met je coach.

INLEIDING

**VACATURE
PERSOONLIJKE COACH**

1. WIE BEN IK

2. BEROEP

3. STUDIEKEUZE

4. KEUZE GEMAAKT?

Een goede voorbereiding...

...is het halve werk!

1

WIE

BEN IK?

Een antwoord geven op deze vraag is niet eenvoudig. Het vraagt heel wat zelfinzicht. Via verschillende oefeningen, tips en tricks helpen wij je om meer inzicht te krijgen in je persoonlijkheid en je interesses. Daarnaast is het ook belangrijk om inzicht te krijgen in je minder sterke kanten en je gevoeligheden, zodat je daarmee in je keuze rekening kan houden. In dit deel van het boekje zal je dus vaak over jezelf moeten nadenken en antwoorden zoeken op de vragen:

WIE BEN IK?

WAT KAN IK?

WAT WIL IK?

Gelukkig kan je rekenen op mensen uit je omgeving. Ook je persoonlijke coach kan je met raad en daad bijstaan. Hij of zij is je klankbord en gidst je door dit stuk. Op het einde zal je versteld staan van wat je hebt bereikt. Succes!

Dit hoofdstuk vul je best in tegen..... (zie tijdspad, p. 11)

1

HOBBY'S EN INTERESSES

rind ik leuk!

Wat zijn je hobby's?

Zou je van je hobby je beroep kunnen maken?

Waarom zou je dit willen?

Waarom zou je dit niet willen?

ALGEMEEN

Ben je lid van een vereniging (bv. jeugdbeweging, theater, sportclub)? Zo ja, welke?

Welke vaardigheden heb je daar geleerd die van pas kunnen komen voor je studies of je beroep?

☐ durven opkomen voor jezelf	☐ initiatief nemen
☐ je eigen mening delen met anderen	☐ .....
☐ luisteren naar de mening van anderen	☐ .....
☐ samen naar oplossingen zoeken	☐ .....

---

2 PERSOONLIJKHEID !!!

Men zegt wel eens van mensen dat ze een open of een zachtaardig karakter hebben. Naast je karakter spelen ook omgevingsfactoren (bv. opvoeding, op-
leiding, ...) een rol in de vorming van je persoonlijkheid. Je persoonlijkheid is dus een bundeling van eigenschappen die jou uniek maakt. In de psychologie worden die vaak herleid tot vijf kenmerken. Ze worden ook de grote vijf (big five) genoemd.

- Het eerste kenmerk is *extraversie*. Mensen die opgewekt, sociaal en actief zijn, noemen we extravert. Als je gereserveerd en afstandelijk bent en je aandacht meer richt op je eigen gevoelens en gedachten, ben je meer introvert.
- Het tweede kenmerk is *neuroticisme*. Mensen die hierop hoog scoren zullen vaker last hebben van depressie, stress, angst en schuldgevoelens.
- Het derde kenmerk is *openheid voor nieuwe ervaringen*. Creatieve mensen zullen vaak een hoge score halen hierop.
- Het vierde kenmerk is *altruïsme*. Dit zegt iets over hoe hulpvaardig je bent, hoe goed je kan samenwerken met anderen, enzovoort.
- Vijfde en laatste kenmerk is *zorgvuldigheid*. Dit verwijst naar betrouwbaarheid, zelfdiscipline en doelmatigheid (bv. planning en organisatie). Het is een goede voorspeller voor werk- of schoolprestaties.

Om een idee te krijgen van jouw persoonlijkheid, kan je de volgende online-vragenlijst invullen nl.outofservice.com/bigfive. Teken voor elk van de vijf categorieën een bolletje op de lijn om aan te geven hoe jouw persoonlijkheid eruitziet.

BIG FIVE

Introvert	-----	Extravert
Kalm / Ontspannen	-----	Nerveus / Zenuwachtig
Bescheiden	-----	Openstaand voor nieuwe ervaringen
Kwaadaardig en kil	-----	Goedaardig en warm
Laksheid en gebrek aan motivatie	-----	Zorgvuldig

Noteer hier de belangrijkste resultaten van de persoonlijkheidsvragenlijst

1	.....	2	.....	3	.....
	.....		.....		.....
	.....		.....		.....
	.....		.....		.....
	.....		.....		.....

Bespreek de resultaten ook met je persoonlijke coach. Heeft dit gesprek je nieuwe inzichten opgeleverd? Noteer ze hier:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 SCHOOLSE VAARDIGHEDEN

Dit boekje is een hulpmiddel op weg naar een nieuwe studierichting of beroep. Daarom is het belangrijk dat je even nadenkt over je huidige richting en de vakken die je volgt (of volgde).

Wat is je huidige studierichting? .....

Welke lessen vind je leuk en interessant?

Waarom?

Welke lessen van je studierichting doe je niet zo graag?

Waarom?

Omcirkel de werkvormen die jij aangenaam vindt en doorstreep de werkvormen die je niet fijn vindt

ZELF PRESENTATIES GEVEN

VELDWERK BUITEN DE SCHOOL

GROEPSWERK (MET MEER DAN TWEE)

OPZOEKWERK OP HET INTERNET

BEGELEID ZELFSTANDIG WERK

KLASSIKALE INSTRUCTIE (LEERKRACHT DOCEERT)

16

EXCURSIES

GROEPSWERK (PER TWEE)

STAGES

WE VATTEN EVEN SAMEN...

KORT EN KRACHTIG

Ik ben sterk in:

Ik ben minder goed in:

Hoe kan ik hier beter in worden? (bv. bijles, zelfstudie, ...)

Met welke vakken of lessen wil ik volgend jaar nog iets doen?

Welke vakken of lessen wil ik vanaf volgend jaar liever vermijden:

Had je vragen of opmerkingen bij deze oefening? Schrijf ze dan hieronder op en bespreek ze met je persoonlijke coach.

.....
.....
.....

Heeft dit gesprek je nieuwe inzichten opgeleverd, noteer ze dan hier:

.....
.....
.....

Nu is het de beurt aan je ouders en je persoonlijke coach om een aantal vragen over jou te beantwoorden.

ouders

Beste ouders,
je zoon of dochter is druk bezig met het maken van een studie- of beroeps-
keuze. Hij/zij kan je goede raad daarbij zeker gebruiken. Blader even door
dit boekje en probeer daarna de volgende vragen in te vullen over je zoon
of dochter.

Waar is hij/zij goed in? .....

Waar is hij/zij minder goed in? .....

Welke werkpunten kan je hem/haar meegeven: .....

.....

Extra opmerkingen: .....

.....

coach

Beste coach,
je pupil is al een heel eind opgeschoten. Hij/zij hecht veel belang aan jouw
mening. Wil je daarom onderstaande vragen zo goed mogelijk proberen in
te vullen?

Waar is hij/zij goed in? .....

Waar is hij/zij minder goed in? .....

Welke werkpunten kan je hem/haar meegeven: .....

.....

Extra opmerkingen: .....

.....

Wat onthoud jij uit de reacties van je ouders en je coach? Hebben ze jou verrast?
Noteer het hier:

.....

.....

.....

4 AUTISMEBAROMETER

ASS maakt deel uit van wie je bent. Er doen heel wat clichés en foute opvattingen over ASS de ronde. Dat kan soms kwetsend zijn. Hopelijk zijn er mensen in je omgeving met wie je over ASS kan praten. Misschien vind je dat moeilijk. In dat geval kunnen volgende vragen je misschien op weg helpen om een gesprek te beginnen over ASS en de moeilijkheden die daarmee samengaan.

**WAT MIJ HET MEEST GEHOLPEN HEEFT, IS HET INZICHT KRIJGEN WAT AUTISME
JUIST IS, DAT HET EEN DEEL VAN MEZELF IS. ZO KON IK DAT AUTISME OOK BETER
EEN PLAATS GEVEN IN MEZELF.**

(Viktor, 19 jaar)

Wanneer werd de diagnose bij jou gesteld?

Heb je het moeilijk om met het label 'ASS' om te gaan?

Kan je er openlijk met je vrienden en familie over praten?

Heeft ASS een grote impact op je leven? Waaraan merk jij dit het meest?

Denk je dat autisme je studie- of beroepskeuze mee zal beïnvloeden? Waarom (niet)?

Naast je persoonlijkheid en je schoolprofiel is het belangrijk om een zicht te krijgen op je ASS-kenmerken. Lees de onderstaande stellingen en duid aan of ze wel (2), een beetje (1) of niet (0) op jou van toepassing zijn door de barometer tot aan het juiste streepje in te kleuren. Overloop de ingevulde stellingen achteraf met je coach.

Ik heb nood aan routine.

Bv. Ik zou mijn dagindeling liefst altijd hetzelfde houden.

Ik werk liever alleen dan met andere mensen samen.

Bv. Ik vermijd liefst groepswerken.

Ik heb last van bepaalde zintuiglijke prikkels.

Bv. Fel licht of een sterk geluid verdraag ik niet goed; ik kan niet goed tegen aanraking.

Ik vind het moeilijk om een gesprek te voeren met anderen.

Bv. Tijdens een gesprek kan ik soms niet goed volgen, weet ik niet wat te zeggen.

Ik heb bepaalde rituelen waarvan ik moeilijk kan afwijken.

Bv. Ik voer vaak dezelfde handelingen uit in dezelfde volgorde.

Ik interpreteer taal vaak letterlijk.

Bv. Spreekwoorden of grapjes begrijp ik niet altijd goed.

Ik hou niet van verandering.

Bv. Een nieuwe leerkracht maakt me nerveus; Voorwerpen zet ik altijd op dezelfde plaats.

Ik ben niet goed in plannen.

Bv. Ik kom vaak te laat; Het is moeilijk om deadlines te halen.

DEPS!

Ik hecht belang aan het naleven van regels en afspraken.

Bv. Ik houd me aan het schoolreglement en verwacht dit ook van anderen.

Ik wil dat dingen verlopen zoals ik ze in mijn hoofd heb.

Bv. Ik kan goed samenwerken met anderen zolang ze maar mijn ideeën volgen.

Ik vind het moeilijk om mijn gevoelens te tonen.

Bv. Anderen zeggen dat ze niet aan me zien hoe ik me voel.

Ik leg niet zo gemakkelijk sociaal contact.

Bv. Ik spreek niet graag iemand aan; Hulp vragen aan anderen vermijd ik liever.

Ik ben sterk gericht op details.

Bv. In een tekst verlies ik vaak het overzicht; ik merk kleine veranderingen snel op.

Ik hou van voorspelbaarheid.

Bv. Ik weet graag op voorhand hoe mijn dag/week zal verlopen.

Welke ideeën kwamen in je op toen je deze opdracht aan het maken was?

Je kan ze hier opschrijven:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2

BEROEP

Dit hoofdstuk vul je best in tegen..... (zie tijdspad, p. 11)

Binnenkort verlaat je de middelbare school definitief, liefst met een diploma of kwalificatie op zak. Je hebt nu de keuze: verder studeren of de stap zetten naar de arbeidsmarkt? Je kan er ook voor kiezen om werken en studeren te combineren, in avondonderwijs bijvoorbeeld.

Om goed te kunnen kiezen, is het belangrijk in te zien in welke beroepssectoren je terecht kan komen. Je vraagt je misschien af wat beroepssectoren zijn en welke sectoren er allemaal bestaan. Stap voor stap willen we je laten kennismaken met verschillende beroepen en beroepssectoren. We maken een onderscheid tussen de bedrijfswereld (bv. commerciële bedrijven), de non-profit sector (bv. sociaal-culturele organisaties) en de social profit sector (bv. medische beroepen). Die drie sectoren worden onderverdeeld in verschillende subsectoren met elk hun eigen werking. Sommige sectoren zijn bekend bij het grote publiek (bv. onderwijs, handel, dienstverlening, metaalsector). Andere zijn zeker het ontdekken waard (bv. binnenscheepvaart, groene sectoren zoals tuin- en landbouw).

Het is belangrijk te weten wat je in een bepaald beroep moet kunnen en kennen. Zo weet je immers of je al onmiddellijk aan de slag kan gaan of nog moet bijstuderen. Soms is er een duidelijk verband tussen het beroep en de opleiding die je moet volgen. Wie bijvoorbeeld verpleegkunde, leraar lager onderwijs of tuinaannemer studeert, weet min of meer welk beroep hij/zij later kan uitoefenen. Toch zijn er ook hier nog verschillende mogelijkheden. Je kan als verpleger of verpleegster op de spoedafdeling gaan werken, als zelfstandige in de thuiszorg, of in een psychiatrische instelling.

Andere studierichtingen zijn algemeen vormend. Ze zijn geen opleiding tot een specifiek beroep maar eerder tot een beroepssector. Een beroepssector omvat meerdere beroepen die allemaal iets gemeenschappelijks hebben, bijvoorbeeld administratie, mechanica, hulpverlening, meertalige communicatie enzovoort. In deze beroepssectoren kan je met verschillende diploma's terecht. Denken we maar aan opleidingen zoals rechten, economie, psychologie of taalkunde.

We geven je enkele websites waar je informatie kan vinden over beroepen en beroepssectoren. Wie niet verder wil studeren, vindt hier informatie over mogelijkheden op de arbeidsmarkt met het getuigschrift of diploma dat je (bijna) op zak hebt. Wil je wel verder studeren, dan kan je hier ontdekken welke beroepen je met een bepaalde opleiding kan uitoefenen. Om een goede keuze te maken is het belangrijk dat je goed geïnformeerd bent.

VOOR WIE LIEVER NIET ONMIDDELIJK VERDER STUDEERT, MAAR WEL EEN BIJKOMENDE BEROEPSOPLEIDING WIL VOLGEN

VDAB

VDAB staat voor Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding. VDAB wil iedereen de kans bieden om een gepaste job te vinden. Ze werken hiervoor samen met andere diensten. Ze hebben speciale aandacht voor kansengroepen, waaronder mensen met een functiebeperking. Concreet doet VDAB aan arbeidsbemiddeling en competentieontwikkeling om iedereen de beste kansen te geven op de arbeidsmarkt.

- » Ga naar www.vdab.be
- » Klik op “begeleiding en oriëntatie”
- » Klik op “beroepeninfo”
- » Klik op “Beroepenfiches”

Als je aan bepaalde voorwaarden voldoet, heeft VDAB misschien nog een interessante opleidingsformule voor jou, namelijk een Individuele Beroepsopleiding in de Onderneming of IBO. Een IBO is een opleidingsmaatregel die jou aantrekkelijk maakt voor werkgevers. Sluit je een IBO-contract af met een werkgever, dan volg je eerst een opleiding op de werkvloer zodat je wat meer ervaring opdoet. Daarna krijg je een contract van onbepaalde duur.

- » Meer tekst en uitleg vind je op www.vdab.be/ibo/wzwat.shtml

SYNTRA

SYNTRA zijn vijf opleidingscentra die de vaardigheden van werknemers willen verbeteren via gespecialiseerde opleidingstrajecten. Ze hebben een vernieuwend en flexibel aanbod dat erop gericht is meer mensen aan het werk te krijgen.

- » Ga naar www.leertijd.be

Het initiatief Leertijd is een opleidingssysteem van 'Werken en Leren'. De meeste opleidingen duren 3 jaar. Per week leer je 4 dagen een vak in een onderneming en volg je 1 dag een theoretische opleiding in een SYNTRA-campus.

Word wat je wil

Ga naar www.wordwatjewil.be. Deze website is een initiatief van het Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen. De site bundelt alle partners van Volwasseneneducatie zoals VDAB, SYNTRA, maar ook sociaal-cultureel vormingswerk, Vlaamse trainerscholen, enzovoort.

- » Klik op “Opleidingen” en je krijgt een ruim aanbod van opleidingen en cursussen in heel diverse richtingen.

» Ga naar www.durvers.be

Deze website geeft je op een speelse manier een overzicht van de verschillende beroepen. Je kan enkele jongeren volgen doorheen een virtuele stad. Zo leer je heel wat beroepen en beroepssectoren kennen. Vervolgens krijg je informatie over de mogelijke opleidingen die tot een beroep in de sector leiden.

VOOR WIE VAN PLAN IS VERDER TE STUDEREN AAN EEN HOGESCHOOL OF UNIVERSITEIT

» Ga naar www.onderwijskiezer.be

» Klik op “beroepen”

Je kan op verschillende manieren zoeken naar beroepen die je interesseren. Als je nog geen idee hebt wat je later wil doen, kan je een keuze maken op basis van je interesses. Die heb je wat concreter gemaakt in het eerste deel van dit boekje.

» Klik dan op “via beroepsinteresses”

Als je al een idee hebt in welke sector je wil werken, kan je je keuze maken via een bepaalde beroepssector. Je krijgt dan een overzicht van de verschillende beroeps-mogelijkheden binnen een bepaalde beroepssector.

» Klik dan op “via beroepssectoren”

Als je al een specifiek beroep in gedachten hebt, kan je dit rechtstreeks opzoeken via de alfabetische beroepenlijst.

» Klik dan op “via alfabetische beroepenlijst”

Noteer hier de vier beroepen die je het meest aanspreken na je zoektocht.

BEROEP 1

BEROEP 2

BEROEP 3

BEROEP 4

Misschien wil je een beter zicht krijgen op wat het beroep inhoudt? Geen betere leerschool dan iemand met dit beroep aan het werk te zien. Dit kan via de beroepen films. Hier kan je korte filmpjes bekijken met een duidelijke voorstelling van het beroep. Zoek de vier beroepen van je keuze op en bekijk de filmpjes.

» Klik op “via beroepenfilms”

Wat zijn volgens jou de voor- en nadelen van deze beroepen?

BEROEP 1

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

BEROEP 2

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

BEROEP 3

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

BEROEP 4

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

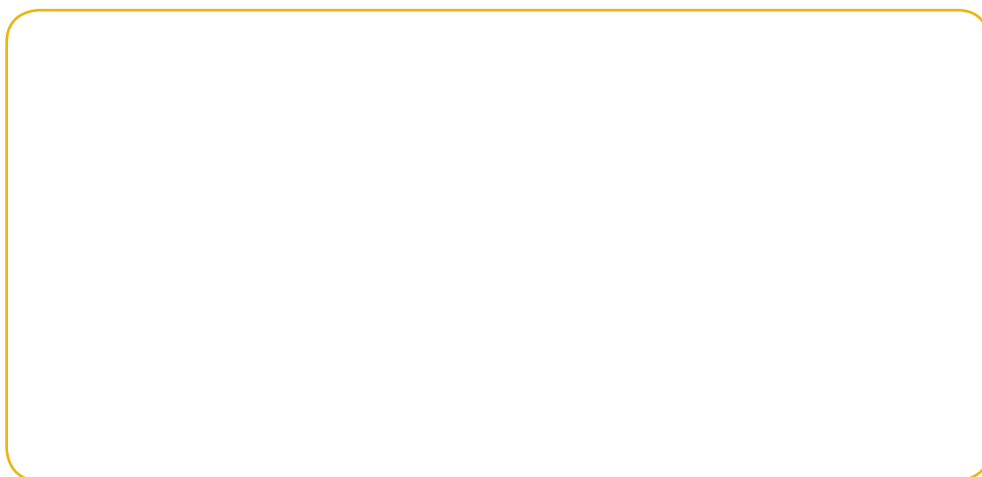
Vacatures

Ga eens op zoek naar vacatures voor de beroepen van jouw keuze. Surf hiervoor naar www.vdab.be of www.vacature.com

Vul in de zoekbalk de vier beroepen van jouw keuze in. Bekijk een paar vacatures voor deze beroepen. Als je deze oefening moeilijk vindt, kan je hulp vragen aan je persoonlijke coach.

Voor welk beroep vond je de meeste vacatures?

Druk je twee favoriete vacatures af en kleef ze hier:

Rangschik je beroepen van één tot vier waarbij één het beroep is dat je het meeste aanspreekt en vier het beroep dat je het minste aanspreekt. Als er beroepen zijn die je na je zoektocht niet meer interesseren, mag je ze doorstrepen.

DE TOP VIER

1	
2	
3	
4	

Om nog meer te weten te komen over de beroepen van jouw keuze, kan je ook contact opnemen met iemand die jouw nummer 1-beroep uitoefent. Ken je zo iemand? Misschien kunnen je ouders of je persoonlijke coach je wel met iemand in contact brengen via mail of tijdens een persoonlijk gesprek. Wie weet mag je deze persoon wel een dagje volgen tijdens zijn of haar werk.

Noteer hier de gegevens van de persoon:

Naam: .....

Leeftijd: .....

Beroep: .....

Studies: .....

Mailadres: .....

Noteer samen met je persoonlijke coach vragen die je wilt stellen over de uitoefening van het beroep (bv. met betrekking tot werkuren, verplaatsing, takenpakket/inhoud, sociaal contact, dagindeling, etc.). Noteer er ook de antwoorden bij nadat je deze persoon gesproken en/of gemaïld hebt.

GROOT KEUZEMOMENT

Het moment is aangebroken waarop je een voorlopige beroepskeuze gaat maken. Dit hoeft nog niet je definitieve keuze te zijn. Tijdens je studies krijg je misschien nog een duidelijker beeld van het beroep dat je later wil uitoefenen.

Ik kies voor ...

Waarom heb je hiervoor gekozen?

Past dit beroep bij je zoon of dochter? Waarom (niet)? .....

.....

Welk beroep zou jij aanraden? Waarom? .....

.....

Past dit beroep bij de student volgens jou? Waarom (niet)? .....

.....

Welk beroep zou jij aanraden? Waarom? .....

.....

3

STUDIE
KEUZE

Dit hoofdstuk vul je best in tegen..... (zie tijdspad, p. 11)

DIT DEEL IS BEDOELD VOOR JONGVOLWASSENEN DIE VERDER WILLEN STUDEREN AAN EEN HOGESCHOOL OF UNIVERSITEIT

Van middelbaar naar hoger onderwijs

Ons onderwijssysteem is een van de beste in de wereld. Maar het is voor een student niet altijd duidelijk welke studierichtingen er zijn en waar je ze kan volgen. In 2004 werd het hoger onderwijs grondig hervormd. De belangrijkste verandering was de bachelor-masterstructuur die vanaf dan in heel Europa zou gelden. Maar er komen nog meer veranderingen aan, zoals de inkanteling van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Sinds 2013 bieden hogescholen enkel professionele bacheloropleidingen en universiteiten enkel academische bacheloropleidingen aan. Deze hervorming heeft als voordeel dat de bachelor- en masterstructuur internationaal beter herkenbaar wordt. Bovendien is het voor studenten ook veel duidelijker zo. Als student zal je maar weinig merken van deze hervormingen. De academische opleidingen die je eerder aan de hogeschool kon volgen, blijven voorlopig op dezelfde campussen doorgaan.

Voorbeeld: als je graag talen wil studeren, kan je nu kiezen tussen een opleiding taal- en letterkunde en een opleiding vertaler-tolk. Beide opleidingen worden aangeboden door de universiteiten en zijn evenwaardig. Inhoudelijk hebben deze opleidingen elk een eigen focus.

Het verschil tussen bachelors en masters

In de bachelor-masterstructuur (BaMa) kunnen studenten professioneel en academisch gerichte opleidingen volgen. Een professionele bacheloropleiding is in de eerste plaats praktijkgericht en bereidt voor op een beroep. Enkel hogescholen bieden deze opleidingen aan.

Bv. verpleegkunde, electromechanica, office management, sociaal werk, lager onderwijs, logopedie en audiologie,...

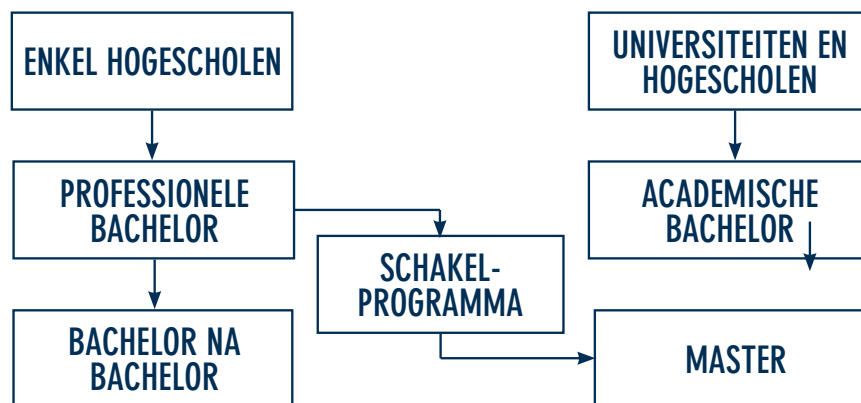
Als je na een professionele bachelor nog verder wil studeren, kan je kiezen voor een bachelor na bachelor (BanaBa) of voor een master. Kies je voor een master, dan moet je wel eerst een schakelprogramma volgen.

Een academische bacheloropleiding is een brede algemene, theoretische vorming met een sterke klemtoon op wetenschappelijk onderzoek. Het bereidt je niet voor op de arbeidsmarkt, maar op een masteropleiding.

Een masteropleiding is een verdieping van wetenschappelijke kennis en vaardig-

heden. Deze opleidingen worden uitsluitend door universiteiten aangeboden. Bv. taal- en letterkunde, burgerlijk ingenieur, godsdienstwetenschappen, economie of rechten.

Na je masteropleiding kan je nog verder studeren. Je kan kiezen voor een verdiepende master na master (bv. een lerarenopleiding). Als je graag zelf wetenschappelijk onderzoek wil doen, behoort een doctoraat tot de mogelijkheden.

Studeren met ASS?

Als jongvolwassene kom je voor grote uitdagingen te staan. De overgang van het secundair naar het hoger onderwijs of de arbeidsmarkt is er daar zeker één van. Je weet niet precies wat je te wachten staat en deze onbekende situatie vraagt veel aanpassingsvermogen van je. Als student met ASS kan het lastig voor je zijn daarmee om te gaan.

Uitdagingen

We vroegen enkele eerstejaarsstudenten met ASS naar hun ervaringen in het hoger onderwijs en de uitdagingen waar zij voor stonden. Dit was het resultaat.

“Ik heb heel veel moeite met kiezen. Ik kan niet eens besluiten wat ik op mijn boterham wil, laat staan wat ik wil gaan studeren.”

“Ik leef in het hier en nu. Ik kan nu toch niet beslissen wat ik heel mijn leven wil gaan doen?”

“Verder studeren maakt me wel bang. Er komen zoveel nieuwe dingen op me af.”

36 *“Ik wil verstoppen dat ik ASS heb.”*

“Ik wil een student zijn als alle andere. Ik wil geen uitzonderingsmaatregelen.”

“Dat lijkt me een leuke opleiding, maar wat doe ik er achteraf mee?”

“Ik wil niet op kot. Hierdoor ben ik dagelijks 3 uur onderweg met de trein. Ik verlies dus heel veel tijd.”

Sta even stil. Noteer welke uitspraak jou het meest treft. Waarom? Of denk je zelf ergens anders aan?

Hieronder staat een lijst van moeilijkheden die studenten met ASS kunnen ondervinden. Je kan de lijst zelf nog aanvullen met moeilijkheden die jij ondervindt bij je studies. Noteer daarna de cijfers van 1 tot 5 in de blauwe vakjes om aan te geven welke moeilijkheden het meest voor jou van toepassing zijn (5= het meest van toepassing, 1 = het minst van toepassing).

Laat je coach hetzelfde doen, maar dan in de groene vakjes.

☐ ☐ Problemen met deadlines	☐ ☐ Snel afgeleid zijn door prikkels van buitenaf
☐ ☐ Eigen mogelijkheden moeilijk kunnen inschatten	☐ ☐ Voorliefde voor vaste structuren
☐ ☐ Stress of faalangst	☐ ☐ Concentratieproblemen
☐ ☐ Grote nood aan voorspelbaarheid	☐ ☐ Weinig efficiënte studiemethode
☐ ☐ Angst voor presentaties	☐ ☐ Moeite met het schrijven van papers
☐ ☐ Weinig sociale contacten met klasgenoten en docenten	☐ ☐ .....
☐ ☐ Liever alleen werken dan in groep	☐ ☐ .....

Zijn er opvallende verschillen tussen je eigen score en die van je coach? Bespreek ze misschien even samen. Ben je iets meer over jezelf te weten gekomen? Noteer het hier:

1 EEN KORTE TERUGBLIK

Schrijf in de gele kader de vakken, activiteiten en vaardigheden die je aan bod wil zien komen in je verdere studies. In de blauwe kader zet je de vakken, activiteiten en vaardigheden die je zo veel mogelijk wil vermijden. Hieronder geven we een opsomming die inspirerend kan werken:

• leuke vakken • minder leuke vakken • groepswerk • mondelinge presentaties • les volgen in grote aula's • interactieve colleges • veel lezen	• actief bezig zijn • stages • hobby's en interesses • stiptheid • openheid • sociale vaardigheden • ...

2 I PREFER

Het is niet gemakkelijk om op basis van je interesses een geschikte studierichting te kiezen. Ga daarom naar www.onderwijskiezer.be/iperfer/index.php en vul de belangstellingsproef in (140 vragen). Opgelet, als je tussendoor even wil pauzeren, mag je het document niet sluiten. Op het einde van de test krijg je de resultaten. Je kan ze ook doorsturen naar je mailbox.

Druk je resultaten af en kleef ze hier:

Welke twee balkjes zijn bij jou het meest gevuld?

3 HOE VIND IK EEN OPLEIDING DIE BIJ ME PAST?

Op basis van de uitkomsten van de belangstellingsproef en de vakken en activiteiten die jij in je koffer hebt gestoken, ga je op zoek naar een concrete studierichting die bij je past.

Ga naar www.onderwijskiezer.be/hoger/index.php en kies voor 'via belangstelling'. Selecteer een domein dat overeenkomt met je interesses zoals hierboven beschreven.

- Administratie
- Exacte wetenschappen
- Handel - zaken
- Literatuur
- Medische activiteiten
- Muziek
- Overtuigen – besturen
- Plastische kunsten
- Sociaal dienstbetoon
- Sociale wetenschappen
- Sport
- Talen
- Techniek
- Wiskunde – cijferwerk

Je krijgt een overzicht van professionele en academische bacheloropleidingen die mogelijk interessant zijn voor jou. Je zal zien dat sommige richtingen zowel op professioneel als academisch bachelorniveau bestaan. Inhoudelijk zijn er zeker belangrijke verschillen. Bekijk welke opleiding het beste bij je past.

- » Klik door op opleidingen die je aanspreken zodat een duidelijk overzicht verschijnt van de inhoud van de studie, de vervolgopleidingen, de beroepsmogelijkheden en ook van de vakken uit het secundair onderwijs waarbij deze opleiding aansluit. Daarnaast krijg je te zien welke instellingen deze opleiding aanbieden, aangevuld met enkele interessante links.
- » Als je een bijzondere interesse hebt in wiskunde, exacte wetenschappen of techniek, kan je doorklikken op STEM. Je kan ook rechtstreeks surfen naar www.onderwijskiezer.be/stem. Daar vind je een selectie van alle opleidingen en beroepen in de sector. Dit kan je keuzeproces vergemakkelijken.
- » Op de website van onderwijskiezer kan je ook voor “zelftests” kiezen. Universiteiten en hogescholen hebben deze tests ontwikkeld om je te helpen als je twijfelt over de voorkennis die je nodig hebt om een opleiding aan te vatten. Via deze zelftests kan je vrijblijvend je voorkennis testen. Sommige zelftests testen meer algemene aspecten zoals je studievaardigheden en -motivatie. Let op want niet alle zelftests zijn gratis.

40 Dit is één van de belangrijkste stappen in je studie- of beroepskeuzeprocess. Neem hiervoor voldoende tijd. Je bekijkt best niet alles op één dag. Bekijk, laat even bezinken, herbekijk, enz.

TIPS

- Misschien is het voor jou al duidelijk of je een professionele dan wel een academische bachelor wil volgen. Dat kan je zoektocht al verkorten.
- Je kan de stappen zoals hierboven beschreven verschillende keren herhalen tot je geen nieuwe opleidingen meer ontdekt die je interessant vindt.
- Bekijk ook opleidingen die je misschien op het eerste gezicht niet aanspreken maar die wel in je belangstellingsdomein zitten. De naam van een opleiding zegt soms weinig over de inhoud. Misschien sluit zo'n opleiding toch verrassend goed aan bij je interesses.
- Om verder met deze keuzes aan de slag te gaan, kies je voorlopig drie opleidingen. Indien nodig kan je later in je studie- of beroepskeuzeprocess nieuwe richtingen toevoegen. Vul met behulp van de site www.onderwijskiezer.be/hoger/index.php deze tabellen verder aan:

Wat denkt je persoonlijke coach van je voorlopige studie- of beroepskeuze? Dit is een ideaal moment om hem of haar nog eens op te zoeken en je keuzes voor te leggen. Laat hem of haar onder elke keuze kort feedback geven.

BELANGSTELLINGSDOMEIN: .....

OPLEIDING: .....

Professionele bachelor

Academische bachelor

STUDIEGEBIED	BELANGSTELLINGSDOMEINEN	VAKKEN UIT HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Mening van je persoonlijke coach: .....

.....

.....

.....

.....

BELANGSTELLINGSDOEIN: .....

OPLEIDING: .....

Professionele bachelor

Academische bachelor

STUDIEGEBIED	BELANGSTELLINGSDOEINEN	VAKKEN UIT HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Mening van je persoonlijke coach: .....

.....
.....

BELANGSTELLINGSDOEIN: .....

OPLEIDING: .....

Professionele bachelor

Academische bachelor

STUDIEGEBIED	BELANGSTELLINGSDOEINEN	VAKKEN UIT HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Mening van je persoonlijke coach: .....

.....
.....

IK VIND HET VOORAL MOEILIK WANNEER DIE KLEINE KEUZES VAN ALLEDAG BIJ ELKAAR KOMEN, BIJVOORBEELD WAT DOE IK AAN, WAT DOE IK OP MIJN BOTERHAM, ... DE KEUZE OM GESCHIEDENIS TE GAAN STUDEREN STOND AL HEEL LANG VAST. DAAR HEB IK OOK WEL MEE GEWORSTELD, MAAR MET DIE KLEINE KEUZES NOG VEEL MEER.

(Maarten, 26 jaar)

4 OP ZOEK NAAR MEER INFORMATIE

Je hebt voorlopig drie opleidingen gekozen. Het komt er nu op aan om die opleidingen beter te leren kennen. Hiervoor zoek je best wat meer informatie op, bijvoorbeeld over de vakken, de examens, de werkvormen, de instellingen, enzovoort.

Via www.hogeronderwijsregister.be/home vind je veel informatie. Vul met behulp van deze site de tabel op pagina 44 verder aan. Het is niet erg als je niet op alle vragen een antwoord vindt. Je kan zelf ook extra informatie toevoegen die voor jou belangrijk is.

TIPS

- Via 'Trefwoord(en)' kan je de opleiding van je keuze ingeven.
- Ga na waar je de opleiding wil volgen. Neem voldoende tijd om verschillende instellingen met elkaar te vergelijken. De programma's van eenzelfde opleiding kunnen immers erg van elkaar verschillen. Mogelijk sluit het programma van de ene instelling beter bij je aan dan dat van een andere instelling.
- Hou rekening met de bereikbaarheid van de instelling.
- Je zal moeten kiezen: van thuis uit studeren of op kot gaan? Hierop komen we later uitgebreid terug.

Bekijk de vakken van alle studie jaren. Lees eventueel ook de inhoud die erbij gegeven wordt.

- Noteer in de gele kaders de vakken die je interessant vindt of die je goed liggen.
- Noteer in de blauwe kaders de vakken waarmee je moeilijkheden hebt of die je minder interessant lijken.

	OPLEIDING 1	OPLEIDING 2	OPLEIDING 3 .....
	INSTELLING	INSTELLING	INSTELLING .....
De vakken die je interessant vindt of die je goed liggen			
De vakken waarmee je moeilijkheden hebt of die je minder interessant lijken			
Biedt de instelling extra ondersteuning aan (monitooraat, studiebegeleiding)?			
Is die ondersteuning algemeen of voor bepaalde vakken?			
Duid aan of volgende werkvormen voorkomen in je opleiding:	☐ Hoorcollege ☐ Werkcollege ☐ Stages ☐ Mondelinge presentaties ☐ Groepswerk ☐ Begeleid zelfstandig werk ☐ Projectwerk ☐ Andere:	☐ Hoorcollege ☐ Werkcollege ☐ Stages ☐ Mondelinge presentaties ☐ Groepswerk ☐ Begeleid zelfstandig werk ☐ Projectwerk ☐ Andere:	☐ Hoorcollege ☐ Werkcollege ☐ Stages ☐ Mondelinge presentaties ☐ Groepswerk ☐ Begeleid zelfstandig werk ☐ Projectwerk ☐ Andere: .....

Welk evaluatiesysteem wordt gebruikt (bv. examens)?	☐ Trimesterexamens (3 x) ☐ Semesterexamens (2 x) ☐ Modulair systeem ☐ Permanente evaluatie ☐ Andere:	☐ Trimesterexamens (3 x) ☐ Semesterexamens (2 x) ☐ Modulair systeem ☐ Permanente evaluatie ☐ Andere:	☐ Trimesterexamens (3 x) ☐ Semesterexamens (2 x) ☐ Modulair systeem ☐ Permanente evaluatie ☐ Andere: .....
Duid aan of volgende examenvormen voorkomen in je opleiding:	☐ Schriftelijk examen ☐ Multiplechoice-examen ☐ Mondeling examen ☐ Openboekexamen ☐ Paper ☐ Andere:	☐ Schriftelijk examen ☐ Multiplechoice-examen ☐ Mondeling examen ☐ Openboekexamen ☐ Paper ☐ Andere:	☐ Schriftelijk examen ☐ Multiplechoice-examen ☐ Mondeling examen ☐ Openboekexamen ☐ Paper ☐ Andere: .....
Duid aan welke lesmaterialen worden gebruikt:	☐ Powerpoint ☐ Handboeken (Nederlands) ☐ Handboeken (Engels) ☐ Cursussen (samengesteld door de docent) ☐ Eigen notities ☐ Elektronisch leerplatform ☐ Andere:	☐ Powerpoint ☐ Handboeken (Nederlands) ☐ Handboeken (Engels) ☐ Cursussen (samengesteld door de docent) ☐ Eigen notities ☐ Elektronisch leerplatform ☐ Andere:	☐ Powerpoint ☐ Handboeken (Nederlands) ☐ Handboeken (Engels) ☐ Cursussen (samengesteld door de docent) ☐ Eigen notities ☐ Elektronisch leerplatform ☐ Andere: .....
Noteer je eigen bevindingen over de opleiding hier:	<p>Wat spreekt me aan?</p> <p>.....</p> <p>Wat vind ik minder leuk?</p> <p>.....</p>	<p>Wat spreekt me aan?</p> <p>.....</p> <p>Wat vind ik minder leuk?</p> <p>.....</p>	<p>Wat spreekt me aan?</p> <p>.....</p> <p>Wat vind ik minder leuk?</p> <p>.....</p>

Als je de drie opleidingen met elkaar vergelijkt, welke opleiding spreekt je dan het meeste aan? Welke het minste? Rangschik ze van één tot drie.

Vraag je persoonlijke coach om hetzelfde te doen.

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>

1	<input type="text"/>
2	<input type="text"/>
3	<input type="text"/>

5 INFODAGEN

Een infodag is de ideale manier om meer te weten te komen over de inhoud en de praktische organisatie van een studierichting. Zo krijg je de kans om de aula's en lokalen al eens te bezoeken. Je kan er medestudenten, docenten en studiebegeleiders ontmoeten.

Kijk na wanneer er een infodag gepland is voor de opleidingen van jouw keuze.

	OPLEIDING 1	OPLEIDING 2	OPLEIDING 3
Datum			
Uur			
Plaats			

Is er een mogelijkheid om een individueel adviesgesprek vast te leggen tijdens de infodag?

JA / NEE

Zo ja, maak een afspraak. Dit kan je eventueel samen met je persoonlijke coach doen.

	OPLEIDING 1	OPLEIDING 2	OPLEIDING 3
Datum			
Uur			
Plaats			
Contactpersoon			

Welke vragen wil je stellen tijdens dit overleg? Noteer ze hieronder, alsook de antwoorden. Onderstaande lijst bevat enkele voorbeelden:

- Wanneer beginnen de lessen?
- Werkt de instelling met een digitaal platform?
- Waar gaan de lessen door?
- Hoeveel studenten volgen de lessen?
- Zijn er rustige plekjes op de campus?
- Waar kan ik eten?
- Wanneer zijn er openlesdagen gepland?
- ...

VRAAG

ANTWOORD

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 OPENLESDAGEN

Wanneer zijn er openlesdagen gepland voor de opleidingen van jouw keuze?

	OPLEIDING 1	OPLEIDING 2	OPLEIDING 3
Datum			
Uur			
Plaats			

TIPS

- Bedenk vooraf hoe je hier naartoe zal gaan. Gaat er iemand met je mee?
- Neem papier en schrijfgerei mee. Probeer nota's te maken zoals een echte student.
- Spreek enkele studenten aan als je durft. Vraag wat zij van de opleiding vinden. Noteer hieronder eventueel hun emailadres zodat je achteraf nog vragen kan stellen als je dat wil.

Naam ..... Studierichting .....
 E-mailadres .....
 Naam ..... Studierichting .....
 E-mailadres .....
 Naam ..... Studierichting .....
 E-mailadres .....

Noteer hier kort wat je van de infodagen onthoudt...

OPLEIDING 1 .....

OPLEIDING 2 .....

OPLEIDING 3 .....

---

7 OP KOT OF PENDELEN?

Naast een studie- of beroepskeuze, sta je nog voor enkele belangrijke keuzes. Eén van die keuzes is of je op kot wil gaan of gaat pendelen tussen thuis en je instelling. Heb je hierover al nagedacht?

Op kot gaan vraagt meer zelfstandigheid. Je moet je plan kunnen trekken. Je moet jezelf goed kunnen organiseren om tijdig in de les te zitten, voldoende te eten en te slapen. Je hebt een grotere vrijheid en kan de dingen aanpakken zoals jij het zelf wil. Op kot gaan is niet goedkoop. Deze keuze maak je best samen met je ouders.

Misschien is je nieuwe instelling vlakbij en kan je er met de fiets of het openbaar vervoer naartoe? Wat lijkt je voorlopig de beste keuze?

Eigen vervoer (bv. fiets, auto) Trein of bus Op kot

TIPS

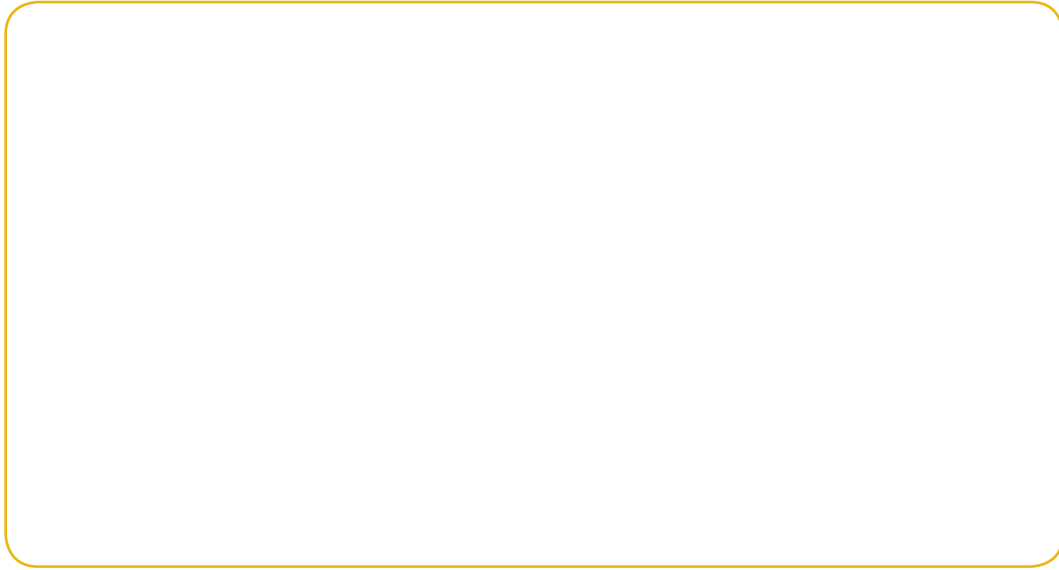

Als je van plan bent met eigen vervoer te gaan, verken je best de route al een keer (bv. met de fiets) zodat je weet hoelang je er over doet. Ken je de weg al? Dit kan je opzoeken via <https://maps.google.be>.

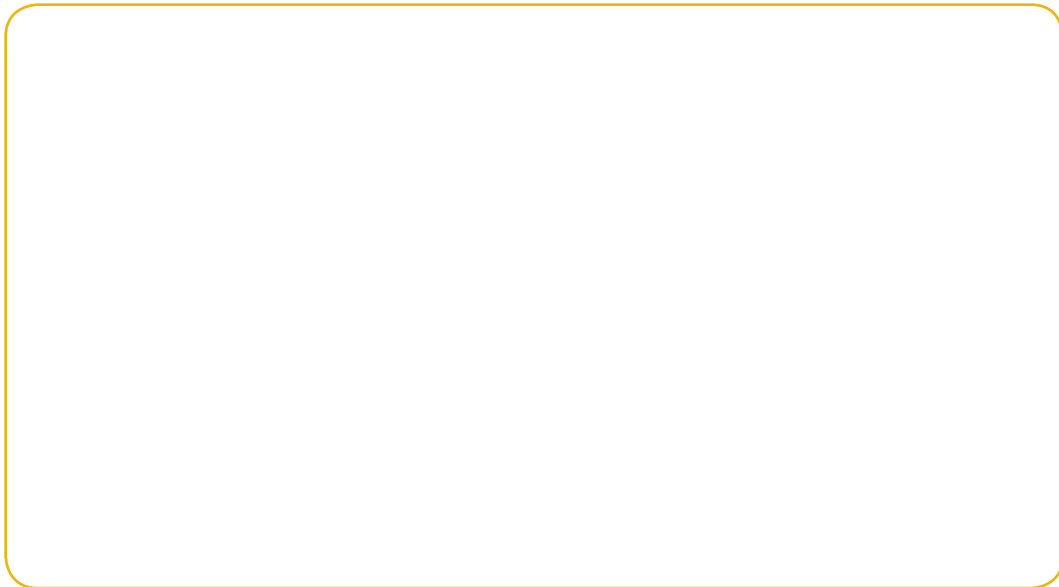
Noteer hier hoeveel kilometer je moet afleggen naar je nieuwe instelling: ..... KM

Om te kijken of je beter de trein dan wel de bus neemt, vergelijk je best de route op de websites van de Lijn en de NMBS. Houd niet alleen rekening met de reistijd maar ook met de frequentie (bv. 1 keer per uur of 4 keer per uur).

Plan de reisweg via de routeplanner van de Lijn www.delijn.be. Druk af en voeg hier toe.

Doe hetzelfde voor de trein via www.nmbs.be. Kies voor het menu 'dienstregeling & tickets kopen'.

Bespreek dit onderwerp met je ouders. Noteer hun keuze en hun argumenten hier:

.....

.....

.....

.....

Wat is jouw idee? Noteer je eigen keuze en argumenten hier:

.....

.....

.....

.....

OP KOT!

Als je beslist om op kot te gaan, kan je meer informatie vinden via onderstaande websites. Beperk je in je zoektocht niet tot één kot, maar selecteer er meerdere. Ga die zeker eerst bezichtigen met je ouders voor je een keuze maakt.

8

Algemene websites:

- » www.easykot.be
- » www.kot.be

Websites per studentenstad:

- » [www.opkotin\[vul hier de naam van een studentenstad in\].be](http://www.opkotin[vul hier de naam van een studentenstad in].be)
- » www.studentkotweb.be (Antwerpen)

TIPS

- Sommige koten hebben een huurcontract van 12 maanden, andere van 10 maanden. In het laatste geval moet je bijbetalen als je in de vakantie op je kot wil verblijven.

- Soms zijn de onkosten voor verwarming, water en elektriciteit in de prijs inbegrepen. In andere gevallen wordt hiervoor een extra vaste kost aangerekend. Uitzonderlijk worden de kosten achteraf door alle studenten van het huis gedeeld. Zo heb je geen zicht op de bijkomende kosten. Daarom doe je dat beter niet.
- Sommige koten hebben een gemeenschappelijke keuken. Dat is een ideale ontmoetingsplek om je kotgenoten te leren kennen. Zo hoef je niet alleen te eten. De meeste studentensteden hebben ook studentenrestaurants waar je goedkoop een warme maaltijd kan eten.
- Ben je iemand die veel ruimte nodig heeft, kies dan niet voor een piepklein kamertje want daarvan krijg wellicht snel spijt.
- Hou ook rekening met de ligging van je kamer in het huis. Op sommige plaatsen (bv. naast de voordeur of naast de keuken) ga je meer last hebben van lawaai.
- Er zijn ook studentenkamers van de universiteit of hogeschool zelf. Dan spreekt men van een peda. Hier gelden vaak iets duidelijkere regels dan op een studentenkot: zo moet je bijvoorbeeld voor een bepaald uur binnen zijn. Er is vaak ook meer sociale controle. Dit kan voor sommige studenten een voordeel zijn. Bovendien is de kamerprijs afhankelijk van het inkomen van je ouders. Als je interesse hebt, is snel zijn de boodschap want deze kamers zijn erg geliefd. Informeer dus zeker of er peda's zijn in de buurt van jouw school en plan een bezoek samen met je ouders.

Noteer hier alle relevante gegevens en afspraken in verband met de studentenkamers die je wil gaan bezoeken:

1	Adres <input type="text"/>	Afspraak <input type="text"/>
2	Adres <input type="text"/>	Afspraak <input type="text"/>
3	Adres <input type="text"/>	Afspraak <input type="text"/>
4	Adres <input type="text"/>	Afspraak <input type="text"/>

KOT GEVONDEN!

Dit is mijn kotadres:

Vul in deze tabel de gegevens van je huurbaas in.

Naam	
Telefoonnummer	
E-mailadres	
Adres van de eigenaar	

9 GROOT KEUZEMOMENT

Het moment is aangeboren waarop je een voorlopige studie- of beroepskeuze maakt.

Ik kies voor ...

Waarom heb je hiervoor gekozen?

Persoonlijke coach:
Past deze opleiding bij de student volgens jou? Waarom (niet)?

.....
.....

Welke opleiding zou jij aanraden? Waarom?

.....
.....

Ouders:
Past deze opleiding bij je zoon of dochter? Waarom (niet)?

.....
.....

Welke studierichting zou jij aanraden? Waarom?

.....
.....

NOTA

Je hebt hoofdstuk 3 succesvol doorlopen.
Noteer hier eventueel bedenkingen of vragen die je nog hebt.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4 KEUZE
GEMAAKT?

Dit hoofdstuk vul je best in tegen..... (zie tijdsplan, p. 11)

1 OPLEIDING EN INSTELLING VAN JOUW KEUZE

Welke studierichting heb je gekozen?

Professionele bachelor Academische bachelor

Aan welke instelling ga je de opleiding volgen?

Op welke campus zal je les volgen? Indien er meerdere vermeld zijn, noteer ze dan allemaal. Noteer meteen ook het juiste adres:

INSCHRIJVEN

Je bent nu bijna aan het einde van je studie- of beroepskeuzeprocess. Je hebt intussen een studierichting gekozen en je weet aan welke hogeschool of universiteit je die wil volgen. Dan rest je enkel nog je hiervoor in te schrijven!

Zoek op de website van de hogeschool of universiteit op waar en wanneer je je kan inschrijven.

- Vanaf welke datum kan je je inschrijven?
- Wanneer zal jij je concreet gaan inschrijven?

2

- Waar kan je je inschrijven? Noteer het adres.
- Gaat er iemand met je mee of ga je alleen?
- Welke documenten moet je zeker meenemen naar de inschrijving?
  - Identiteitskaart
  - Geld of bankkaart
  - Andere (bv. diploma secundair onderwijs): .....

Vaak moet je ter plaatse het inschrijvingsgeld betalen. Pas dan ben je officieel ingeschreven. Zoek op hoeveel dit inschrijvingsgeld precies bedraagt en noteer het hier:

.....**EURO**

Hoe ga je dit betalen?

- Contant
- Bankcontact (vergeet dan de bankkaart en code niet!)
- Overschrijving

Kom je in aanmerking voor een studiebeurs?

- Ja
- Nee

» Meer informatie vind je op www.studietoelagen.be

Kan je je inschrijven voor voorbereidende lessen (bv. een intensieve cursus wiskunde)?

- Nee
- Ja, voor de cursus .....

Zo ja, waar gaan de lessen door? .....

Wanneer vinden deze bijlessen plaats? .....

AANVRAGEN VAN EEN BIJZONDER STATUUT VOOR STUDENTEN

Als student met ASS kan je, net zoals andere studenten met een functiebeperking (bv. ADHD of dyslexie), in de meeste instellingen een aanvraag indienen voor een bijzonder statuut. Met dit statuut kan je in onderling akkoord met de lesgever redelijke onderwijsaanpassingen en examenfaciliteiten aanvragen.

Enkele voorbeelden zijn:

- meer examentijd.
- een vrijstelling van specifieke onderwijsactiviteiten of eventueel een vervangende taak
- een andere examenvorm dan die voorgeschreven staat in het studieprogramma (bv. mondelinge toelichting bij een schriftelijk examen)
- Verplaatsing van examens naar een ander tijdstip binnen het academiejaar
- Gebruik van (technologische) hulpmiddelen zoals tekst-naar-spraaksoftware, spellingcontrole, formularia, etc.

Voor sommige studenten zijn deze aanpassingen heel belangrijk omdat ze hun kansen op slagen aanzienlijk doen stijgen. Uit onderzoek is gebleken dat vele studenten het studeren ook als aangenamer ervaren wanneer de hogeschool of universiteit op de hoogte is van de diagnose. Andere studenten komen liever niet naar buiten met hun diagnose uit angst voor de reacties van docenten en medestudenten. Heb jij dat ook? Praat er dan over met iemand van de dienst studiebegeleiding van je hogeschool of universiteit.

De meeste hogescholen en universiteiten hebben een dienst voor studiebegeleiding en studieadvies. Je kan de contactgegevens meestal vinden op de websites van de betreffende hogeschool of universiteit onder de rubriek 'studentenvoorzieningen'.

Noteer de gegevens van de dienst voor studieadvies hier:

Naam contactpersoon	
E-mailadres	
Telefoonnummer	
Adres	

Als je van plan bent een bijzonder statuut aan te vragen, neem je best contact op met de dienst voor studieadvies. Zij zullen je verder helpen met de aanvraag.

GON-BEGELEIDING

Naast een aanvraag voor een bijzonder statuut, heb je als student met ASS in het hoger onderwijs ook recht op twee jaar GOn-begeleiding. GOn staat voor Geïntegreerd Onderwijs. Dit is een vorm van samenwerking tussen een hogeschool en een school voor buitengewoon onderwijs. Studenten van een universiteit komen voorlopig nog niet in aanmerking voor deze vorm van begeleiding.

Om in aanmerking te komen voor GOn-begeleiding moet er een duidelijk afstemmingsprobleem zijn tussen jouw eigen noden en het ondersteuningsaanbod van de hogeschool. Hiervoor neem je best contact op met het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) van je secundaire school. Zij kunnen kijken of je in aanmerking komt voor GOn-begeleiding en de aanvraag in orde maken.

Noteer de gegevens van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) hier:

Naam contactpersoon	
E-mailadres	
Telefoonnummer	
Adres	

SIHO

Bekijk zeker ook de website van het Steunpunt Inclusief Onderwijs (www.siho.be). Je vindt er onder andere een handige gids “Verder studeren, het kan. Ook met extra ondersteuning” en filmpjes “ ’t zal wel” over verder studeren met een functiebeperking. Verschillende thema’s komen aan bod zoals drempels en ondersteuning, het studentenleven, de examens, de toekomst na hoger onderwijs.

TOEKOMSTIGE STUDENT

We hebben je hopelijk goed op weg gezet in je beroeps- en studie- of beroepskeuze. We wensen je heel veel succes toe. Weet dat er altijd mensen voor je klaarstaan om je te helpen en te begeleiden. Om af te sluiten geven we je nog een lijstje mee van de dingen die je als student eens kan uitproberen. Veel (studie)plezier!

Vink af en vul aan:

- in slaap vallen tijdens de les
- bewust een les overslaan als je 's morgens niet uit je bed geraakt
- nota's kopiëren van een medestudent
- in een volle aula een vraag stellen aan de docent
- gaan eten in een studentenrestaurant
- naar een studentenfeestje gaan
- languit op een grasveldje studeren tijdens de zomermaanden
- een liedje kiezen als oppepper tijdens de examenperiode
- .....

NOTA

Je hebt hoofdstuk 4 succesvol doorlopen.

Noteer hier eventueel bedenkingen of vragen die je nog hebt.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

